

**ՀՀ-ՆԱՏՕ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐՆ ՈՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀՀ ՌԱԶՄԱՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ**

ԱԼԵՆ ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ

Հյուսիսատլանտյան դաշինքի կազմակերպությունը ժամանակակից աշխարհի ամենագործուն ռազմաքաղաքական կառույցն է: Եթե սառըպատերազմյան ժամանակահատվածում այն եվրատլանտյան անվտանգության գլխավոր երաշխավորն էր, ապա ԽՍՀՄ փլուզումից հետո ենթարկվելով քաղաքական փոխակերպումների՝ կառույցն իր համար նոր օրակարգ սահմանեց հետխորհրդային երկրների և ՌԴ-ի նկատմամբ՝ կանխարգելիչ ռազմավարության որդեգրում գլոբալ անվտանգության ու սպառնալիքներին արձագանքելիս, սահմանակից տարածաշրջաններում ճգնաժամային կառավարման օպերատիվ ու ճկուն արձագանքման գործիքակազմի ներդրում, աջակցություն ռազմաքաղաքական բարեփոխումներին և այլն:

Հետխորհրդային իրողություններին հաջորդած նոր սպառնալիքների դարաշրջանում ՆԱՏՕ-ի փոխակերպումը կարևոր էր ոչ միայն Դաշինքն առավել գործունակ դարձնելու առումով, այլև անվտանգության նոր միջավայրում նորանկախ երկրների հետ հարաբերություններ հաստատելու, գործակցային ձևաչափեր սահմանելու, նորանկախ երկրների անվտանգության քաղաքականությանը ծանոթանալու առումով: Այս տեսանկյունից ՀՀ-ի՝ ՆԱՏՕ-ի հետ հարաբերություններ հաստատելու, գործակցելու անհրաժեշտությունն ավելի քան հիմնավոր էր ու արդարացված ինչպես այդ ժամանակաշրջանի միջազգային քաղաքական իրողությունների տրամաբանության, այնպես էլ նորանկախ երկրի անվտանգության ու արտաքին քաղաքականության մեջ նոր ու կարևոր ուղղություն որդեգրելու առումով:

Արդեն ավելի քան երկու տասնամյակ ՆԱՏՕ-ն քաղաքական երկխոսություն է ծավալում ու ակտիվ գործակցություն իրականացնում Հարավային Կովկասի երեք երկրների հետ: Հարկ է նշել, որ տարածաշրջանի յուրաքանչյուր երկրի հետ ՆԱՏՕ-ն համագործակցում է ըստ դրանց ունեցած ներուժի, անվտանգության ու պաշտպանության քաղաքական տեսլականի, ռազմաքաղաքական խնդիրների օրակարգի, արտաքին քաղաքական ուղեգծի: Դաշինքի հետ գործակցությունը կարևոր է հարավկովկասյան երկրների համար, քանի որ հնարավորություն է տալիս ՆԱՏՕ-ի նման գործունակ կառույցի հետ ձևավորե-

լու անվտանգային ընդհանուր օրակարգ, բարեփոխվելու և կայանալու ռազմաքաղաքական ոլորտում: ՆԱՏՕ-ն իր հերթին կարևորում է Հարավային Կովկասի աշխարհագրական դիրքն ահաբեկչության դեմ մղվող պայքարում, ինչպես նաև տարածաշրջանի տարանցման հնարավորություններն ու էներգետիկ պաշարները, ուստի շահագրգռված է տարածաշրջանի կանխատեսելի իրողություններով և քաղաքական կայունությամբ:

ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերությունները սկզբնավորվել են 1992 թ., երբ Հայաստանը անդամակցեց Հյուսիսատլանտյան համագործակցության խորհրդին: 1994 թ. ՀՀ-ն դարձավ «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» (ԳՀԽ) ծրագրի մասնակից, իսկ 1997-ից՝ Եվրատլանտյան գործընկերության խորհրդի (ԵԱԳԽ) անդամ: Սրանք նոր ձևաչափեր ու ծրագրեր էին, որ ստեղծվել էին նոր գործընկերների հետ հարաբերությունների ու գործակցության համար: 1999 թ. ՀՀ նախագահ Ռ. Քոչարյանը մասնակցեց Վաշինգտոնում կայացած ՆԱՏՕ-ի 50-ամյակին նվիրված հորեյանական զագաթնաժողովին, որը շոշափելի զարկ տվեց Դաշինքի հետ հարաբերությունների հետագա ակտիվացմանը և գործակցային ոլորտների բազմազանեցմանը:

Հայաստանի ու Դաշինքի հարաբերությունների անցած ուղին համապարփակ ու լիարժեք ներկայացնելու համար հարկ է դիտարկել ՀՀ-ՆԱՏՕ գործակցության անհատական ձևաչափը և տարածաշրջանային երկրներում առկա խնդիրներն ու արտաքին քաղաքական չափումները:

Մասնավորապես, հարաբերությունների ընդհանուր միտումն ըմբռնելու ու դինամիկան վեր հանելու առումով ՀՀ-ի համար հատկապես կարևոր է հստակեցնել ՆԱՏՕ-ի դիրքորոշումը ԼՂ հակամարտության կարգավորման հարցում: Դաշինքը պարբերաբար հայտարարել է, որ մտադիր չէ ստանձնել ուղղակի դերակատարություն այդ գործընթացում՝ դա վերապահելով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի իրավասությանը¹: Միաժամանակ նշենք, որ Դաշինքն իր հիմնադիր անդամների՝ ԱՄՆ-ի ու Ֆրանսիայի միջոցով, որոնք ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ երկրներ են, հետևում է բանակցային գործընթացին, հակամարտության գոտում ռազմաքաղաքական զարգացումներին: Սակայն ՆԱՏՕ-ի՝ 2008-2016 թթ. մի շարք զագաթնաժողովներում ընդունված քաղաքական հռչակագրերում Հարավային Կովկասի հակամարտությունների վերաբերյալ տեղ գտան միակողմանի ձևակերպումներ, որոնք պայմանավորված էին հակամարտությունները «տարածքային ամբողջականությամբ» սկզբունքով լուծելուն նախապատվություն տալու հանգամանքով: Օրինակ՝ 2014 թ. սեպտեմբերի 4-5-ը Ուելսում կայացած ՆԱՏՕ-ի գա-

¹ Տե՛ս «Can NATO Make a Difference in Nagorno-Karabakh?», Neil Siviter, Operations May 2, 2016, <http://natoassociation.ca/can-nato-make-a-difference-in-nagorno-karabakh/>

գաթնաժողովի քաղաքական հռչակագրում (30-րդ և 31-րդ կետեր)² տեղ գտավ Հարավային Կովկասում տևական հակամարտությունների կարգավորման վերաբերյալ մասը, որտեղ հղում է արվում «տարածքային ամբողջականություն» սկզբունքին: Վարչավայում 2016 թ. հուլիսի 8-9-ին կայացած գազաթնաժողովի քաղաքական հռչակագրում «Հարավային Կովկասում, ինչպես նաև Մոլդովայի Հանրապետությունում հակամարտությունների» վերաբերյալ պարբերությունը (կետ 24) ըստ էության մնաց անփոփոխ. «...Մենք հանձնառու ենք Հայաստանի, Ադրբեջանի, Վրաստանի և Մոլդովայի Հանրապետության տարածքային ամբողջականությանը, անկախությանը և ինքնիշխանությանը»³:

Փաստենք, որ ՆԱՏՕ-ի գազաթնաժողովների եզրափակիչ հռչակագրերում փոփոխություններ մտցնելու հայկական կողմի փորձերը սովորաբար դրական արդյունք չեն տվել: Լավագույն դեպքում «ազգերի ինքնորոշման» իրավունքը երբեմն տեղ է գտել ձևակերպումներում, կամ հղում է արվել ԵԱՀԿ Հելսինկյան եզրափակիչ ակտի սկզբունքներին: Պատճառը Թուրքիայի՝ հոգուտ Ադրբեջանի և Ռումինիայի՝ հոգուտ Մոլդովայի հանդես գալու հանգամանքն է, որին ՀՀ-ն, բնականաբար, ի վիճակի չէ համարժեք դիմակայել:

Հարկ է առանձնացնել նաև ՀՀ-ի շահերը խոչընդոտող երկու այլ հանգամանք ևս.

ա) ՆԱՏՕ-ում խուսափում են «ազգերի ինքնորոշման» սկզբունքը շրջանառության մեջ դնելուց, քանի որ ռիսկ են տեսնում՝ ենթադրելով, որ Մոսկվան այդ սկզբունքը կշահարկի Աբխազիայի և Հարավային Օսիայի, ինչպես նաև 2014 թ. մարտի 16-ին կայացած Ղրիմի անկախացման և ՌԴ-ին միանալու հանրաքվեի օրինականացման ու լեգիտիմացման հարցեր բարձրացնելիս:

բ) ՆԱՏՕ-ի քաղաքական օրակարգային հարցերի շարքում ԼՂ հակամարտությունը չունի այնպիսի կարևորություն, որ համաձայնության նպատակով վարվող բանակցություններում «առևտրի առարկա» դառնա անդամ երկրների միջև:

ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերությունների համատեքստում անհրաժեշտ է նաև այդ հարաբերությունները դիտարկել **«թուրքական» ու «ռուսական»** արտաքին քաղաքական երկու չափումներում, որոնք ուղղակիորեն ազդում են Դաշինքի ու ՀՀ-ի հարաբերությունների որակի, խորության ու իրացման ներուժի վրա:

ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերությունների «թուրքական» չափումը արտացոլում է **հայ-թուրքական հարաբերությունների** վերաբերյալ Դաշինքի

² Տե՛ս «Wales Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, 05 Sep. 2014», https://www.nato.int/cps/ic/natohq/official_texts_112964.htm

³ «Warsaw Summit Communiqué, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw 8-9 July 2016», https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm

մոտեցումը, այսինքն՝ չնայած Թուրքիան ՆԱՏՕ-ի անդամ երկիր է, սակայն փակ է պահում ՆԱՏՕ-ի գործընկեր երկրի հետ սահմանը, կողմնակալ դիրքորոշում է որդեգրում ԼՂ կարգավորման գործընթացում: Այս համատեքստում ՆԱՏՕ-ն և հատկապես ԱՄՆ-ը փորձում են աջակցել ՀՀ-ի ու Թուրքիայի հարաբերությունների կարգավորմանը: Օրինակ՝ ՆԱՏՕ-ի նախկին գլխավոր քարտուղար Յ. Դե Հուպ Սխեֆերը դեռ 2007-2008 թթ. փորձեց իր անձնական ներդրումն ունենալ հայ-թուրքական հարաբերությունների բարելավման գործում՝ Թուրքիայի վրա ճնշում գործադրելով, սակայն այդ նախաձեռնությունն անարդյունք եղավ: Ավելի ուշ՝ 2009 թ. հոկտեմբերի 14-ին, Դաշինքի գլխավոր քարտուղարի մամլո խոսնակը հայտարարեց, որ գլխավոր քարտուղարը ողջունում է Հայաստանի և Թուրքիայի միջև ստորագրված արձանագրությունը, որը կնպաստի Դաշինքի անդամ և գործընկեր երկրների միջև հարաբերությունների բարելավմանը⁴: Հետագայում, երբ գործընթացը դանդաղեց, իսկ ապա առհասարակ դադարեց, Դաշինքը այս հարցի վերաբերյալ հրապարակային որևէ դիրքորոշում չհայտնեց:

Ինչ վերաբերում է ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերություններում «ռուսական» չափմանը, ապա կարող ենք ասել, որ ՌԴ-ն ՆԱՏՕ-ի հետ ունի հարաբերման իր սկզբունքները, ուստի տրամաբանական է ու հիմնավոր, որ ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերություններում դրսևորում է որոշակի նախանձախնդրություն:

Այս համատեքստում նշենք, որ «ռուսական» արձագանքը ՀՀ-ՆԱՏՕ շփումների վերաբերյալ պայմանավորված է ՆԱՏՕ-ՌԴ հարաբերությունների որակով ու բնույթով: Եթե նախկինում դրանք ընդհանուր առմամբ տեղավորվում էին առավելապես գործակցային ձևաչափի մեջ և տարակարծությունների հիմնական թեման դեպի արևելք ՆԱՏՕ-ի ընդլայնումն էր, ապա 2014 թ. ուկրաինական ճգնաժամից և մարտի 16-ի հանրաքվեով Ղրիմի՝ ՌԴ-ին միանալուց հետո հարաբերությունների որակը շեշտակիորեն փոխվեց՝ վերածվելով սուր հակադրության: Այս իրադարձություններից հետո ՆԱՏՕ-ն հանդես եկավ ՌԴ-ի գործողությունները դատապարտող մի շարք հայտարարություններով և քայլեր ձեռնարկեց նրա հետ հարաբերությունները սառեցնելու ուղղությամբ՝ ընդհուպ սահմանափակելով ՆԱՏՕ-ում ՌԴ առաքելության ներկայացուցիչների մուտքը ՆԱՏՕ-ի կենտրոնակայան՝ բացառությամբ դեսպանի և մի քանի աշխատակիցների: Իսկ 2016 թ. հուլիսի 8-9-ը Վարշավայում կայացած գագաթնաժողովից հետո ՆԱՏՕ-Ռուսաստան հարաբերություններն էլ ավելի սրվեցին, որի հիմնական պատճառը Արևելյան Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի զինված ուժերի ներկայությունն ավելացնելու որոշումն էր:

Նման իրավիճակում ՀՀ-ն Դաշինքի հետ հարաբերություններում

⁴ Տե՛ս «NATO cooperates with Armenia directly and not through the CSTO», <https://mediamax.am/en/news/interviews/77/>

մի կողմից առաջնորդվում է իր ազգային շահերով, մյուս կողմից, չկտրվելով աշխարհաքաղաքական իրողություններից, փորձում է անհատական և հավաքական ձևաչափերում արդյունավետ գործակցություն ծավալել ՆԱՏՕ-ի հետ՝ հաշվի առնելով իր անվտանգության ոլորտի գործընկերների (ՌԴ) վերաբերմունքն ու դաշինքային (ՀԱՊԿ) պարտավորությունները:

Ինչ վերաբերում է 2006 թ. ՀՀ-ՆԱՏՕ «Անհատական գործընկերության գործողությունների» ծրագրով (ԱԳԳԾ) սկսված գործակցության անհատական ձևաչափին, ապա կարող ենք ասել, որ իբրև Դաշինքի հետ գործակցության ծրագիր՝ այն օժանդակում է Հայաստանին իր պաշտպանական և անվտանգության համակարգերը բարեփոխելու, ՆԱՏՕ-ի հետ ռազմական փոխգործակցության ունակությունը բարձրացնելու, անվտանգության ոլորտի լայնածավալ բարեփոխումներ իրականացնելու հարցերում: Անհատական ձևաչափում գործակցությունը դրսևորվում է նաև ՆԱՏՕ-ում հավաքական գործողություններին, ի մասնավորի՝ խաղաղապահ առաքելություններին մասնակցությամբ, որը ՀՀ-ն իրականացնում է ուժերի ներածին չափով: Ընդհանուր առմամբ, այդ ձևաչափում ՀՀ-ՆԱՏՕ գործակցությունն ունի հետևյալ ուղղությունները.

- քաղաքական (այդ թվում՝ ժողովրդավարական և ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներ),
- անվտանգության և պաշտպանական,
- հասարակության իրազեկման, գիտության, բնապահպանության, արտակարգ իրավիճակների:

Անդրադառնալով ԱԳԳԾ շրջանակներում ՀՀ-ՆԱՏՕ գործակցությանը՝ մենք կկենտրոնանանք դրա մի քանի բաղադրիչների վրա՝ գնահատելով դրանց կարևորությունը ՀՀ ռազմաքաղաքական անվտանգության ապահովման դիրքերից:

ԱԳԳԾ-ի «Համագործակցություն անվտանգության և պաշտպանական ոլորտներում» բաղադրիչը նախատեսում է ՀՀ անվտանգության ու պաշտպանական համակարգերի բարեփոխում և ՆԱՏՕ-ի անդամ պետությունների հետ փոխգործակցության բարձրացում. ծրագրի վերջնական պատակն է արդիական ռազմական պահանջներին համապատասխանող, ճկուն և ժամանակակից պաշտպանական համակարգի ստեղծումը, որն արդյունավետորեն կապահովի ՀՀ-ի ռազմական անվտանգությունը: Ըստ այդմ՝ նշենք նաև, որ ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրներից ՀՀ-ն խորհրդատվական աջակցություն է ստացել նաև իր ազգային անվտանգության ռազմավարությունը և Ռազմական դոկտրինը մշակելիս. այժմ իրականացման փուլում են 2014-2015 թթ. իրականացված՝ պաշտպանության ռազմավարական 2-րդ վերանայմամբ մշակված զարգացման ծրագրերը:

2002 թ. սկսած՝ ԳՀԽ-ի պլանավորման և վերանայման գործընթացին ՀՀ-ի մասնակցությամբ պայմաններ են ստեղծվել բարելավելու սե-

փական զինված ուժերի ունակությունները, և, որպես դրա վերջնարդյունք, այդ տարվա ապրիլի 22-ին տեղի ունեցավ «28 + Հայաստան + գործընկերներ» ձևաչափով ՆԱՏՕ-ի քաղաքական և գործընկերության կոմիտեի նիստը, որտեղ քննարկվեց և հաստատվեց Հայաստան-ՆԱՏՕ Պլանավորման և վերանայման գործընթացի փաստաթուղթը:

ԱԳԳԾ-ի շրջանակներում ՀՀ-ՆԱՏՕ գործակցության մյուս կարևոր ոլորտը վերջինիս ղեկավարած խաղաղապահ գործողություններին ՀՀ-ի մասնակցությունն է, մասնավորապես «Կոսովոյի ուժեր» (KFOR) գործողությանը և Աֆղանստանում «Հաստատական աջակցություն» առաքելությանը:

2004 թ. Հայաստանը մասնակցում է միջազգային խաղաղապահ գործողություններին: Այսօր ՀՀ ՁՈւ խաղաղապահ բրիգադի 40 հոգուց բաղկացած ստորաբաժանումը շարունակում է մասնակցել «Կոսովոյի ուժեր» խաղաղարար գործողությանը ԱՄՆ-ի հրամանատարության ներքո⁵:

2015 թվականից ՀՀ ՁՈւ գորախումբը ներգրավված է Աֆղանստանում նոր՝ «Հաստատական աջակցություն» առաքելության մեջ՝ Գերմանիայի հրամանատարության ներքո: 2017 թ. ղեկտեմբերին Աֆղանստանում այդ առաքելության կազմում մասնակցում էին ՀՀ ՊՆ խաղաղապահ բրիգադի 121 զինվորականներ⁶:

Խաղաղության ապահովման նման գործողություններին մասնակցությունը ՀՀ-ի համար կարևոր է միջազգային անվտանգության ապահովման կառույցների հետ արդյունավետ գործակցային ձևաչափ հաստատելու, խաղաղապահ բրիգադների հիմքով ձեռք բերած մասնագիտական փորձը ներդնելու և պետության հեղինակությունը բարձրացնելու համար: ՀՀ-ն, որդեգրելով արտաքին ու անվտանգության անհամաչափ բազմավեկտորության սկզբունք, իր զինված ուժերի համար հատություններ ձեռք բերելու հավելյալ հնարավորություն է ստանում՝ փոխլրացնելու հայ-ռուսական ռազմաքաղաքական գործակցության ձևաչափը:

ԱԳԳԾ շրջանակներում ՀՀ-ՆԱՏՕ գործակցության կարևոր ուղղություններ են.

- Հայաստանում ՆԱՏՕ-ի «Վստահության հիմնադրամ»-ի ստեղծումը, որի նպատակն է ոչնչացնել ՀՀ-ում օգտագործման համար ոչ պիտանի զինտեխնիկան և աջակցել ՀՀ ականազերծման աշխատանքներին⁷:

⁵ Հայաստանը 2004-2011 թթ. մասնակցել է «Կոսովոյի ուժեր» առաքելությանը Հունաստանի հրամանատարության ներքո:

⁶ Հայաստանը 2010-2014 թթ. մասնակցել է Աֆղանստանում «Միջազգային անվտանգության ուժերի աջակցություն» գործողությանը:

⁷ Ընդհանուր առմամբ պետք է ոչնչացվի 161 միավոր զինտեխնիկա, որով ՀՀ ՁՈւ-ում համապատասխան զինատեսակների քանակը ամբողջովին կհամապատասխանեցվի ԵՍՁՈԻ-ի սահմանած վերին շեմին:

- ՆԱՏՕ-ի «Բարեվարքության ամրապնդման» ծրագիրը, որի նպատակն է արդյունավետ պայքար իրականացնել ՀՀ զինված ուժերում առկա կոռուպցիայի դեմ: Այն 2013-ից ներառվեց պլանավորման ու վերանայման գործընթացի (ՊՎԳ) գործընկերային նպատակների մեկնարկած փաթեթում:

- ՀՀ-ն Ադետների արձագանքման եվրատյանտյան համակարգման կենտրոնի հետ ամրապնդում է գործող կապերը՝ մասնակցելով ՆԱՏՕ-ի ճգնաժամների կառավարման վարժանքներին (CMX-05, CMX-08):

- Համագործակցություն կիրառանվտանգության ոլորտում, որի սկիզբը դրվեց 2008 թ. հունիսի 23-26-ին ՀՀ-ում տեղի ունեցած ՆԱՏՕ/ԵԱԳԽ «Կիրառարածքում հարձակումների կանխարգելում և դիմակայում» խորագրով միջազգային համաժողովի անցկացմամբ, որից հետո այն ներառվեց ՀՀ-ՆԱՏՕ ԱԳԳԾ 2017-2019 թթ. նորացված փաստաթղթում:

ԱԳԳԾ-ի շրջանակներում ՀՀ-ՆԱՏՕ վերոնշյալ ծրագրերից գատնական նաև գիտության զարգացման, հանրային կապերի ու հանրային դիվանագիտության ոլորտներում գործակցային ձևաչափեր, որտեղ ևս կողմերը գրանցում են լուրջ արդյունքներ:

Ընդհանուր առմամբ ամփոփելով ՀՀ-ի ռազմաքաղաքական անվտանգության դիրքերից ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերությունների քննարկումը կարող ենք ասել.

- Հարաբերությունների զարգացումն այդ կազմակերպության հետ օբյեկտիվորեն բխում է ՀՀ շահերից, մասնավորապես՝ անվտանգության ոլորտում բազմազանեցման ու ենթաոլորտների տարանջատման առումներով:

- ՀՀ-ին հնարավորություն է տալիս արտաքին քաղաքականության հարթակում ևս հարաբերություններ կառուցելու եվրոպական ու ատլանտյան առաջատար երկրների հետ. յուրացնելու անվտանգության ու ռազմական պլանավորման ոլորտում նրանց դրական փորձը:

- ՀՀ ռազմաքաղաքական բարեփոխումների ոլորտներում կատարվում են հմտությունների փոխանցում, ուսումնառության, սպայական ու հրամանատարական կազմի համար վերապատրաստումներ:

- Դաշինքի հետ համագործակցությունը լրացնում է ՀՀ-ՌԴ անվտանգային գործակցության օրակարգից դուրս մնացած ոլորտները:

- Այդ գործակցությունը ՀՀ-ին հնարավորություն է տալիս էլ ավելի գործուն դերակատարում ունենալու միջազգային անվտանգության ճարտարապետության տեղային դրսևորումներում, և դրանով իսկ հիմք է ստեղծում խաղաղապահ բրիգադների փորձառություն ձեռք բերելու համար:

- Հատկապես ԱԳԳԾ բաղադրիչը կանոնակարգում է ռազմաքաղաքացիական հարաբերությունները, ուրվագծում է բանակում կոռուպցիոն դրսևորումների դեմ պայքարը, առավել արդյունավետ է

դարձնում անվտանգության ու ռազմապաշտպանական ոլորտներում հանրային իրազեկումը, գործուն աջակցություն է ցուցաբերում հայեցակարգային փաստաթղթերի պատրաստմանը, նոր տեխնոլոգիաներ, հմտություններ փոխանցում և իրականացնում խորհրդատվություն կիրառանվտանգության ոլորտում և առավել արդյունավետ դարձնում ճգնաժամային կառավարման գործիքակազմը:

Բանալի բառեր – ՀՀ-ՆԱՏՕ հարաբերություններ, ԱԳԳԾ, ռազմաքաղաքական բարեփոխումներ, ՌԷ, Թուրքիա, գազաթնաժողովներ

АЛЕН ГЕВОНДЯН – Роль и значение партнёрства Армения–НАТО в контексте военно-политической безопасности РА. – В статье освещены различные аспекты политического партнёрства НАТО с Арменией. Выражено мнение, что турецкий и российский факторы оказывают непосредственное влияние на отношения сторон. Проанализированы подходы НАТО к процессу нагорно-карабахского урегулирования, в частности формулировки деклараций. Рассмотрена реализация Плана действий индивидуального партнёрства НАТО–Армения.

Ключевые слова: отношения РА–НАТО, военно-политические реформы, Россия, Турция, саммиты

ALEN GHEVONDYAN – The Role and Importance of Armenia-NATO Partnership in the Context of the RA Military-Political Security. – The article presents the different aspects of the historical, progressive and political partnership between the Republic of Armenia and NATO. The article considers that Turkish and Russian factors have a direct impact on Armenia-NATO relations. The article analyses the approaches of NATO towards the Nagorno-Karabakh settlement process, particularly it refers to the wording of the declarations.

The article explores all the aspects of Armenia-NATO relations and the implementation of NATO-Armenia Individual Partnership Action Plans.

Key words: NATO-RA relationship, military and political reformes, Russian Federation, Turkey, summits